

ОБЛІКОВІ НОМЕНКЛАТУРИ: АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У сучасних умовах господарювання відбуваються динамічні зміни у бізнес-середовищі, запроваджуються новітні концепції менеджменту, змінюється видова структура обліку, формуються сучасні системи управлінського обліку, що, відповідно, потребує змін у підходах, методах та технології організації бухгалтерського обліку. Можна узагальнено стверджувати, що підвищення ефективності функціонування облікових систем у повній мірі залежить від рівня їх організації загалом, та облікового процесу зокрема.

Обліковий процес за своїм характером є динамічним, а це обумовлює адекватних змін його усіх складових елементів кожного з етапів обліку – первинного, поточного та підсумкового. Слід зауважити, що необхідність таких змін не завжди відповідає реальному стану речей в основному через наявність проблем методичного, технологічного та організаційного характеру. З нашого погляду найбільшої уваги потребує організація облікових номенклатур, оскільки поняття номенклатури в процесі організації бухгалтерського обліку є центральним. По-перше, він стосується кожного з видів обліку (фінансового, управлінського, податкового тощо), усіх об'єктів обліку за топологічними ділянками, притаманний первинному, поточному і підсумковому етапам облікового процесу. По-друге, розуміння поняття облікової номенклатури їх формування та наявність дозволяє організувати роботу бухгалтерів з упорядкування великих масивів облікової інформації, усувати дублювання даних, активніше запроваджувати комп'ютерні засоби, програмне забезпечення в обліковий процес, створювати та застосовувати носії первинної облікової інформації, реєстри обліку та форми звітності. По-третє, добре структуровані облікові номенклатури забезпечують логічні ланцюжки в систематизації, групуванні та формуванні інформаційних показників для вирішення управлінських завдань, прийняття управлінських рішень і досягнення управлінських цілей.

Термін “облікова номенклатура” введений в організацію бухгалтерського обліку, аналізу і контролю видатними вченими Кузьмінським А.М. та Сопко В.В. з метою означення базового обсягу та структури інформації, що продукується системою бухгалтерського обліку. Ці вчені трактують облікову номенклатуру як перелік засобів підприємства, джерел їхнього утворення й результатів господарської діяльності, що повинні знайти відображення в бухгалтерському обліку. Ряд інших науковців розглядають облікові номенклатури як кількісні та якісні параметри, що характеризують бізнес-процес та його результати, інші – як сукупність облікових інформаційних даних, які стосуються господарських фактів і операцій. Варто відзначити, що окремими дослідниками з організації бухгалтерського обліку облікові номенклатури ототожнюються з поняттям показника діяльності. Отже термін “облікова номенклатура” потребує однозначності в трактуванні його змісту і подальших досліджень щодо його використання у змінних умовах сьогодення.

Наукові дослідження та практика організації бухгалтерського обліку обґрунтовують пряму залежність зміни облікових номенклатур при запровадженні сучасних концепцій і моделей менеджменту (процесне управління, система збалансованих показників (стратегічних карт), контролінг тощо). Вважаємо, що усі моделі ґрунтуються на фінансовій і нефінансовій інформації яка продукується системами переважно управлінського обліку та частково фінансового обліку. Перегляд облікових номенклатур стає нагальною проблемою в організації обліку. При їх формуванні варто опиратись на принципи організації обліку та враховувати вимоги щодо формування управлінської інформації. Облікові номенклатури при запровадженні нових моделей менеджменту доцільно формувати шляхом декомпозиції управлінських цілей і завдань з врахуванням ієрархії рівнів управління (стратегічного, тактичного і операційного), а також з врахуванням перспектив (клієнтська, фінансова, бізнес-процесів, кадрова тощо). Отже, такий підхід дозволить формувати облікові номенклатури як за ієрархічними рівнями управління, так і за процесами.